

Vertrouwen moet je verdienen, zorg daarom voor een begrijpelijke en aanvaardbare pensioenregeling

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

Fieke van der Lecq is onder andere hoogleraar Pensioenmarkten aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Reageer via expert@fd.nl.

Het is nu bijna tien jaar geleden dat een groep wetenschappers op discussieplatform Me Justice opriep tot het snel invoeren van een nieuwe pensioenregeling. Ook toen al waren de lage rentestand en grote demografische veranderingen aanleiding voor modernisering van het Nederlandse pensioenstelsel. Daarbij gaat het niet alleen om een nieuw pensioencontract voor de toekomst, maar ook over de vraag hoe om te gaan met opgebouwde rechten uit het verleden.

Daaraan liggen toezeggingen ten grondslag, of ten minste ambities. Deelnemers rekenen op een bepaald bedrag (nominaal pensioen) of op een zekere mate van koopkracht (reëel pensioen). In het laatste geval wordt er ook rekening gehouden met inflatie, maar dan is de hoofdsom veelal iets lager.

De onderzoekers schetsten een dilemma voor de toezichthouder, De

Nederlandsche Bank. Die moet aan de ene kant streng toezien op de financiële gezondheid van de fondsen en aan de andere kant maatwerk accepteren van de fondsen die de overgang naar een nieuw pensioencontract moeten zien te maken. Voor die flexibiliteit zijn afspraken nodig tussen de sociale partners, de toezichthouder en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Anno 2020 zijn we een pensioenakkoord verder en is de oproep helaas nog onverminderd actueel. Terwijl er in Haagse kringen stevig wordt doorgemmerd aan de uitwerking van een nieuw type pensioencontract, hebben pensioenfondsen belang bij tempo. Daarbij worden ze gesteund door de toezichthouder, die niet al te lang kan toestaan dat fondsen die er slecht voorstaan geen kortingsmaatregelen nemen. Zulke maatregelen kunnen worden gecombineerd met de overgang naar een nieuw pensioencontract, maar dan moet dat contract er wel snel komen. De financiële markten en de demografische veranderingen wachten niet.

HOUDBAARHEID

Ondertussen verliezen de burgers het vertrouwen in het pensioenstelsel. Jarenlang is er gesproken over veilige pensioenen en stond Nederland bovenaan de ranglijstjes van pensioenstelsels. Dat staan we overigens nog steeds, maar Nederland heeft die positie mede behouden doordat we de pensioenleeftijd hebben verhoogd. Daardoor heeft ons stelsel aan houdbaarheid gewonnen. De premies kunnen nu langer via beleggingsresultaten aangroeien, voordat de pensioenen worden uitgekeerd. Tegenover die gro-

tere pensioenvermogens staan grotere toezeggingen, voor al die mensen die ouder worden dan voorheen.

Vertrouwen komt veelal neer op zeggen wat je doet en doen wat je zegt. Dat eerste heeft wat tijd gekost. Mede onder druk van de Autoriteit Financiële Markten en met hulp van platform Wijzer in Geldzaken hebben pensioenfondsen geleerd hoe ze informatie begrijpelijk en bruikbaar moeten overbrengen. Ook is er inmiddels het nationaal pensioenregister, met een website waarop iedereen kan zien op hoeveel pensioen men recht heeft.

Helaas zijn alleen de pensioenfondsen met hun collectieve pensioenregelingen hierbij aangesloten, maar nog niet de aanbieders van aanvullende pensioenproducten, zoals verzekeraars. Daardoor lukt het 'zeggen wat je doet' nog niet voor de pensioensector als geheel. Het valt te hopen dat deze achterstand binnen afzienbare tijd als nog wordt weggewerkt.

Dan is er het doen wat je zegt, oftewel beloftes nakomen. Tot nu toe mogen pensioenfondsen in noodgevallen de opgebouwde rechten korten. Dit zogeheten afstempelen mag alleen als andere maatregelen, zoals premieverhoging, onvoldoende helpen. Veel fondsen laten de aanpassing aan inflatie (de indexatie) al jaren achterwege en daarmee worden de pensioenaanspraken uitgehold.

Het korten van pensioenrechten wordt veel duidelijker ervaren als het niet nakomen van de belofte. Dat is begrijpelijk, want mensen verwachten het nominale pensioen te krijgen dat hen jarenlang is toegezegd. Weinigen weten dat deelnemers ook profiteren van de onzekerheid van pensioenen. Door de mogelijkheid tot het korten

van opgebouwde rechten, ontstaat ruimte om wat meer risico te nemen in de beleggingsportefeuille. Door minder zekerheid is er meer kans op rendement. Pensioenfondsen doen dus wel wat ze zeggen, maar het is moeilijk uit te leggen.

PENSIOENWEERBERICHT

Een eenvoudiger nieuwe pensioenregeling helpt bij het zeggen wat je doet. Als mensen een pensioenregeling begrijpen, weten ze beter waar ze aan toe zijn. Hopelijk is de nieuwe pensioenregeling beter uitlegbaar. Dan kan hiermee het vertrouwen worden hersteld. 'Zeggen wat je doet' wordt dan een voorspelling met onzekerheidsmarges. Deze onzekerheidsmarges zijn we gewend van het weerbericht, dat zou nu ook moeten rond de pensioentoezegging.

'Doen wat je zegt' komt dan neer op binnen de onzekerheidsmarges blijven. Wie jong is, loopt meer risico, doordat er voor langere tijd risicovoller kan worden belegd. Dat biedt een hoger verwacht rendement. Naarmate men ouder wordt, neemt het pensioenkapitaal toe en daarmee ook het risico. Wie nog ouder wordt, loopt minder risico's omdat het afnemende pensioenkapitaal risico-armer wordt belegd, voor een kortere resterende periode. De onzekerheidsmarge wordt dan langzaam smaller. Dat is een acceptabel patroon en daarmee is de pensioenregeling 'uitlegbaar'.

Het is dan ook te hopen dat het nieuwe pensioencontract in beide opzichten uitlegbaar is: de principes zijn eenvoudig te begrijpen en de uitkomsten zijn aanvaardbaar. Dat wekt het vertrouwen dat deze sector zo hard nodig heeft, voor minstens de komende decennia.

Den Haag werkt door aan het nieuwe pensioencontract, terwijl de fondsen haast hebben